

Tarkkailija:

Kiinnitä huomiota siihen, keskittyykö opettaja puheeksi ottamisessa tulkintaan vai havaintoon? Jos opettaja keskittyy tulkintaan, onko tulkinta positiivinen vai negatiivinen?

Miten opettaja tunnistaa hetkiä, jolloin tulisi perustelujen sijaan kuunnella? Entä tuoko hän kuitenkin sopivissa hetkissä myös omaa näkemystään ja omia tarpeitaan esille?

Millä kysymyksillä/miten opettaja johdattelee yhteisen ratkaisun äärelle?

Antaako opettaja myönteistä palautetta oppilaalle siitä, että hän lähti mukaan keskusteluun?

Ajatuksia purkukeskusteluun:

Puheeksi ottaminen on opettajan tärkeimpiä välineitä kasvattamiseen. Mitä aiemmin tilanteita pystyy käsittelemään rauhassa, sitä todennäköisemmin ne eivät eskaloitu. Puheeksi ottaminen on eri asia kuin puuttuminen itse tilanteessa. Puuttumistakin tarvitaan, mutta niissä hetkissä on usein muita läsnä ja opettajan mahdollisuudet kuunnella ja toimia rakentavasti ovat vähäisemmät. Myös oppilas on todennäköisemmin puolustuskannalla.

Oikea tilanne ja ”kiinnitys”: Tällä tarkoitetaan sitä, että opettaja on onnistunut luomaan kahdenkeskisen tilanteen. Lisäksi kiinnityksellä tarkoitetaan sitä, miten saada oppilas motivoitumaan keskusteluun. Esim. kiittäminen siitä, että oppilas on tullut keskustelemaan ja oman toiveen ilmaisu. ”Mulle olisi tosi tärkeää, että voitaisiin jutella tästä mua askarruttavasta asiasta ja kuulisin sunkin näkemyksen. Ettei vaan ajauduttaisi turhaan riitelystä tuntien aikana.”

Havainto: Puheeksi ottamisessa on tärkeää, että pystyy kertomaan mahdollisimman konkreettisesti tekemänsä havainnon tilanteista/oppilaan käyttäytymisestä. Lisäksi voisi olla hyvä kertoa tilanteen/käyttäytymisen seurauksista opettajalle ja tunteista etenkin näihin seurauksiin liittyen.

Kuuntelu: Havainnon jälkeen olisi tärkeää keskittyä kuuntelemaan oppilaan ajatuksia (ks. edellisen rastin auttamistaidot) ja antaa näille tilaa. Ennen omiin näkemyksiin palaamista, tehokas tapa on tiivistää oppilaan näkemys. Toinen on valmis kuuntelemaan ajatuksiasi vasta, kun on tullut kuulluksi. Tätä kuuntelun ja puhumisen vuorottelua on tärkeä jatkaa niin, että molempien näkemykset ovat tulleet kuulluiksi. Ovenavaajia voi käyttää esim. ”Mitä ajatuksia sulla on niissä tilanteissa, kun puutun sun toimintaan?” ”Miltä se tuntuu?” ”Mitä toivoisit niissä hetkissä?”

Ratkaisukeskeisyys: Seuraava vaihe ristiriidoissa on ratkaisuiden ideointi ja keskustelun johdattelu kohti ratkaisua. ”Nyt kun tiedetään vähän siitä, mitä ajatuksia ja tunteita kummallakin on, mitä ajattelet, miten voitaisiin jatkossa toimia niin, etteivät tilanteet etenisi riitaan?”. Hyödyllisintä on usein se, että saisi oppilaan omia ajatuksia esiin. Kun opettaja ehdottaa omia ajatuksiaan, voi niitä pehmentää esim. ”Mulle tulee mieleen yksi ehdotus. Saanko sanoa sen?” ja kun lupa tulee ”Tämmöinen ajatus... Miltä se susta kuulostaa?”.

Sopimus jatkosta: Lopuksi vielä sovitaan, mitä ajatuksia kokeillaan ja kiitetään keskustelusta.